

İstanbul Kent Konseyi

Hayvan Hakları Çalışma Grubu Raporu

Havai Fişek Gösterileri Neden Yapılmamalıdır?

İnsanlar tarafından eğlence ve kutlama amaçlı kullanılan havai fişekler, hayvanları, doğayı ve insanları son derece olumsuz etkilemektedir. Havai fişekler, evlerde yaşayan evcil hayvanlar, sokakta yaşayan kedi ve köpekler, kuşlar ve çiftlik ve hayvanat bahçesi gibi alanlarda kapalı tutulan hayvanlar için korku, stres, travma, organ kaybı ve ölüm demektir.

Havai fişeklerin saldığı kimyasal partiküller, hem doğayı hem de insan ve hayvan sağlığını tehdit etmektedir

Havai fişek, içerdıği kimyasallar sebebiyle hayvanlara olduğu kadar astım, KOAH ve benzeri rahatsızlıkları olan insanlara da zarar vermektedir. Havai fişek kullanımı sonucu oluşun kazalar ise, tıpkı insanlarda olduğu gibi hayvanlarda da organ kayıplarına kadar giden sonuçlar doğurmaktadır.

- * Havai fişekler zehirlidir ve toksik mikropartikül (taş unu- PM10) salınımına sebep olur.
- * Bu salınım, mevcut bazı hastalıkları olumsuz yönde etkilediği gibi, başka hastalıklara da sebep olur.
- * Toprađa ve besin kaynakları üzerine düşen havai fişek kalıntılarını yiyen insanlar da hayvanlar da risk altındadır.
- * Havai fişek patlaması sırasında yakın çevrede bulunan hayvanların gözlerinde yanıklar oluşmaktadır.

Havai fişekler hayvanların işitme duyularına zarar vermektedir

Çoğu hayvanın işitme duyusu, insandan çok daha hassas olduğundan, havai fişek gürültüsü hayvanlar için çok daha rahatsız edicidir ve duyu organlarını çok olumsuz etkilemektedir.

* Havai fişekler 190 desibele kadar ses yayarlar. (İnsanların duyu organları 75-80 desibelden yüksek seslerden zarar görebilmektedir).

* Havai fişekler; çatapat, silah atışı (140 desibel) ve bazı jetlerden (100 desibel) daha yüksek bir gürültü üretmektedir. Havai fişek gürültüsü hayvanlarda duyma kaybına ve kulak çınlamasına (tinnitus) yol açar.

Havai fişek gösterileri hayvanlar için korku ve stres kaynağıdır

Ani ve beklenmedik havai fişek gürültüsü, çoğu hayvanda fobi ve travma oluşmasına sebep olur ve hayvanlar ani gürültüler sonucu panik reaksiyonları sergilerler.

Köpekler

* Kentlerde insanlarla birlikte evlerde ya da sokaklarda yaşayan birçok köpek, havai fişek patlamaları sırasında ve sonrasında olumsuz semptomlar sergilerler.

* Köpekler 60,000 hertz'e kadar olan sesleri, insanlar ise ancak 20,000 hertz'e kadar olan sesleri duyabilirler; yani köpeklerin işitme eşiği, insanların işitme eşiğinden üç kat hassastır.

* Köpekler, keskin işitme duyuları sonucu havai fişek gürültüsünü bizlerden çok daha şiddetli şekilde deneyimlerler, ağır anksiyete sergilerler ve sesten kaçmak isterler.

* Köpeklerde en sık görülen olumsuz semptomlar; kontrolsüz kaçma, koşma ve saklanma, titreme, aşırı tükürük salgılama, taşikardi, yoğun ve kontrolsüz ses çıkarma, idrar ve dışkı kaçırmaya ve mide-bağırsak rahatsızlıklarıdır.

* Köpeklerin havai fişek patlamalarına karşı tepkileri, insanlardaki travma sonrası strese benzetilebilir. Öte yandan, köpekler yaşadıkları korkudan hızlıca sınırlamadıkları için çok daha fazla zarar görürler; dolayısıyla da daha derin, daha yoğun bir korku ve panik deneyimi yaşadıkları söylenebilir.

Kediler

* Kediler de köpekler gibi, havai fişek gürültüsünden olumsuz etkilenir, kaçmaya ve saklanmaya çalışırlar.

* Öte yandan, sokak kedilerinin özellikle de havai fişek kalıntıları ile kaplanmış gıda kaynakları sebebiyle zehirlenme riski çok daha yüksektir.

* Kediler de tıpkı köpekler gibi, havai fişek patlamaları sonucu kör olabilir ya da ciddi şekilde yaralanabilirler.

Atlar

* Atlar, olası tehlikelere karşı sürekli tetikte olduklarından, havai fişeklerden de haddinden fazla korkarlar.

* Atlar da, köpekler ve kedilere benzer tepkiler gösterirler, stres ve korku sergilerler, koşmaya ve kaçmaya çalışırlar ve yaralanmaları kaçınılmazdır.

Kuşlar

Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Kılıç, göçmen kuşların özellikle İstanbul boğazını tercih etmesinden ötürü İstanbul civarındaki havai fişeklerin göç yollarını olumsuz etkilediğini söylemektedir.

* Havai fişek gürültüsü kuşlarda taşikardi ve korkudan ölümlere yol açmaktadır. Kuşların yaşadığı yüksek stres, patlamalar sırasında buldukları yerleri geçici, kimi zaman da kalıcı olarak terk etmeleri ile sonuçlanmaktadır.

* Bazı türler dışındaki kuşların karanlıkta görme yetisi daha zayıf olduğu için Havai fişeklerin yarattığı oryantasyon bozukluğu ve panik sonucu binalara çarparak ölmelerine ve denize doğru kontrolsüz pike yapmasına neden olmaktadır.

* Havai fişek patlamalarından korkarak yuvalarını terk eden birçok kuş, gürültü kesildikten sonra yuvalarının yerini bulamamakta, yuvalardaki yavrular açlıktan ölmekte; yumurtalar ise ısı kaybı sebebiyle yavruya dönüşmemektedir.

* Havai fişeklerden kopan parçalar yakın bölgede bulunan kuşlara isabet ederek ölüme yol açmaktadır.

* Havai fişekler, kuşların göç yolları üzerinde de olumsuz etkiye sahiptir. Doğal göç yollarının bozulması, kuş popülasyonunu olumsuz etkilemektedir.

Havai Fişek Alternatifleri

* Çoklu Drone Gösterileri
(Dünya çapında çok sayıda örnekleri mevcut)

* Sky Scanner Işık Gösterileri
(İBB'nin bu konuda önceki yıllarda etkinlik tecrübeleri var)

Talebimiz

İstanbul Kent Konseyi Hayvan Hakları Çalışma Grubu olarak talebimiz; havai fişeklerin insana, hayvana, doğaya ve bioçeşitliliğe dolayısı ile ekosisteme verdiği kalıcı hasarın farkına varılması ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin özel günlerde başvurduğu bu kutlama yönteminden vazgeçmesi; hatta ilçe belediyeler ile de temas kurularak alınacak prensip kararın yaygınlaştırılmasını sağlamasıdır.

İKK Hayvan Hakları Çalışma Grubu adına

Barış ŞENGÜN

Moderatör

Havai Fişeklerin Yasaklanması İçin Açılan İmza Kampanyası

https://www.change.org/p/istanbul-da-havai-fi%C5%9Fek-kullan%C4%B1m%C4%B1-yasaklans%C4%B1n-ekrem-imamoglu?recruiter=11774498&utm_source=share_petition&utm_medium=twitter&utm_campaign=psf_combo_share_initi_al&recruited_by_id=1fbecfa0-eb03-012f-12ca-4040b09128dc

Yararlanılan Kaynaklar

- *Animal Ethics* web sitesi (<https://www.animal-ethics.org/how-fireworks-harm-nonhuman-animals/>)
- *The Humane Society of the United States* web sitesi (<https://www.humanesociety.org/resources/fireworks-july-fourth-tips>)
- Prof. Dr. Ahmet Kılıç, Dicle Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi (<https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/havai-fisek-gocmen-kuslara-zarar-veriyor-1293766>)

